

NEDERLANDS 4F

COLOFON

Boom Beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur: Marcel Heunks
Inhoudelijke redactie: Suzanne Veldwijk

Titel: Nederlands 4F
ISBN: 978 90 372 6739 6
Eerste druk/eerste oplage

Bronvermelding: DCStockPhotography/Shutterstock.com

© 2024 Boom Beroepsonderwijs | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van een (of meerdere) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom Beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUD

	Inleiding	4
Hoofdstuk 1	Mondelinge taalvaardigheid	7
	Spreken	8
	Storytelling is emotie	9
	Andere belangrijke elementen in storytelling	12
	Hoofdpersoon of hoofdthema	15
	Zelf verhalen maken	16
	Twee manieren van schrijven	20
	Storytelling = vertellen	22
	Vertellen voor publiek	26
	Presenteren en argumenteren	31
	Keuzes	32
	Luisteren en gesprekken voeren	35
Hoofdstuk 2	Schrijven	41
	Doelgericht schrijven	43
	In je hoofd en op papier	46
	Kun je alles maar schrijven?	50
	Begrijpelijk schrijven over complexe onderwerpen	53
	Betogen en beschouwen	55
	Samenvatten	61
Hoofdstuk 3	Lezen	65
	Fictie doorgronden	66
	Hoe nu verder?	67
	Thema, inhoud en tijdsgewricht	69
	Is het goed geschreven?	74
	Kan ik nu een genuanceerd beeld geven?	77
	Lezen van non-fictie	77
	Betrouwbaarheid van een tekst	80
Hoofdstuk 4	Taalhulpmiddelen	87
	Hoe schrijf je dat ook alweer?	88
	Kunstmatige intelligentie	90
	Bronnen vermelden	94
	Handige websites	98

INLEIDING

Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig. Bijvoorbeeld video's, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren:

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructievideo of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Nederlands 4F

In één zin uitleggen wat het 4F-niveau inhoudt is nog niet zo makkelijk. Natuurlijk gaat dit niveau verder en dieper dan 3F, maar wat is dat dan? Kun je dan nog beter spreken? Of nog beter schrijven?

Eenzijds misschien wel, want in het referentiekader dat daar over gaat staat wat je allemaal moet beheersen wil je op 4F-niveau het Nederlands beheersen.

Anderzijds gaat het ook om houding. Om op een hoger of dieper niveau de taal te beheersen heb je een bepaalde nieuwsgierigheid nodig naar de wereld om je heen. Als je nu een discussie op je werk, stage of school goed kunt volgen, dan beheers je 3F. Op 4F kun je ook discussies en debatten volgen buiten je oorspronkelijke leefwereld of interessegebied. Wil je 4F uiteindelijk beheersen, dan kun je bijvoorbeeld een maatschappelijk debat over ingewikkelde onderwerpen als huisvesting, migratie of de inrichting van de openbare ruimte goed volgen en je er een mening over vormen. Daarvoor heb je aan de ene kant een bepaalde taalvaardigheid nodig, maar aan de andere kant ook een zekere nieuwsgierigheid en open houding naar het onderwerp, omdat je je zult moeten verdiepen voordat je het goed kunt volgen, je er een mening over kunt vormen en je goed beargumenteerd iets kunt bijdragen aan de discussie.

De combinatie van een betere beheersing van de Nederlandse taal op 3F en je nieuwsgierigheid en de wil om je ergens in te verdiepen en je er een beargumenteerde mening over te vormen, is tezamen jouw persoonlijke groei naar 4F.

Dit boek gaat je daarbij helpen. Natuurlijk zul je een hoop zelf moeten doen om naar een hoger niveau te komen. Het heet immers niet voor niets *taalvaardigheid*. Tegelijk heb je ondersteuning nodig van dit boek, van je docent en van je omgeving om richting te krijgen en om zelf richting te geven aan je ontwikkelingsproces naar een nog betere beheersing van de Nederlandse taal.

Over dit boek gesproken. Het is opgebouwd uit drie hoofdstukken die gaan over taalvaardigheid, te weten mondelinge taalvaardigheid (lezen, luisteren en gesprekken voeren), schrijven en lezen. Er is ook een vierde hoofdstuk en dat gaat over hedendaagse (digitale) hulpmiddelen.

Deze hulpmiddelen zijn mede ingegeven door de ontwikkelingen op het gebied van de kunstmatige intelligentie. Dit brengt hulpmiddelen voort zoals ChatGPT, waarmee je op basis van een vraag direct hele stukken tekst van zeer goede kwaliteit voorgeschoteld krijgt die geschikt zijn voor eigen gebruik, voor correspondentie, maar ook voor schoolopdrachten of stukken die je binnen je werkkring zou moeten opleveren. Bevatten deze stukken altijd de juiste informatie, zijn er bronnen waaraan wordt gerefereerd, mag je alles zomaar gebruiken enzovoort?

Dit boek beoogt dus niet alleen om jou op een hoger niveau te brengen, maar ook om kritisch te blijven denken en handelen als het gaat om taaluitingen uit welke hoek dan ook. Dat betekent ook dat zonder omhaal woorden, uitdrukkingen en taalconstructies worden gebruikt die je nog niet kent. Een deel van de nieuwsgierigheid is ook dat je zelf de verantwoordelijkheid neemt om op te zoeken wat voor jou onbekende woorden of uitdrukkingen betekenen. Er wordt op dat vlak niets meer voorgekauwd.

Over voorkauwen gesproken. Dit boek gaat je niet meer vertellen wat de regels rondom spelling en grammatica zijn. Daar zijn verschillende redenen voor:

- Om dit keuzedeel te doen wordt een bepaald taalniveau verwacht en daar hoort bij dat je enerzijds voldoende op de hoogte bent van de taalregels en deze adequaat kunt toepassen. Anderzijds zijn er voldoende bronnen die je kunt raadplegen om deze regels nog eens op te frissen (denk aan MAND 3F, maar er zijn ook tal van andere bronnen).
- Om de diepte in te kunnen met taal en taalvaardigheid zul je er tijd in moeten steken. Als die tijd opgesoupeerd wordt door wéér uit te leggen hoe de d's en t's werken en of er nou wel een tussen-s komt of niet en waarom, dan leidt dat af van waar het in dit boek werkelijk om gaat: verdieping in de mogelijkheden van de taal en jouw taalvaardigheid.
- Een derde en laatste punt is dat bezig zijn met taal jou een bepaalde voldoening moet geven. Als jij ontdekt dat werken en spelen met taal leuk kan zijn en dat je op een andere manier met de taal om leert gaan, dan is het doel van MAND 4F bereikt.

Heel veel succes met jouw persoonlijke ontwikkeling en vergeet niet dat taal niet alleen een noodzakelijk kwaad is in onze almaar complexer wordende wereld, maar ook dat taal mooi is, je kan laten lachen en waarmee je liefde, geluk, maar ook verdriet of teleurstelling kunt uitdrukken.

Marcel Heunks

Examenopdracht

Bij deze uitgave is een examen beschikbaar. Overleg met je docent hoe en wanneer je de examenopdracht kunt maken.

HOOFDSTUK 1

MONDELINGE TAALVAARDIGHEID

Mondelinge taalvaardigheid is alle taalvaardigheid die letterlijk met de mond wordt geuit. Het gaat om spreken, luisteren en gesprekken voeren. Aan alle drie deze vaardigheden wordt aandacht besteed in dit hoofdstuk. Je zult vooral zelf aan de slag moeten om je deze vaardigheden, maar ook de vaardigheden in andere hoofdstukken, eigen te maken op 4F-niveau.

Er wordt natuurlijk de nodige informatie en instructie gegeven, maar er zitten ook veel oefeningen bij die je helpen om je vaardigheden verder te ontwikkelen. Daarbij zitten wellicht ook oefeningen die je uit je comfortzone halen, zoals het vertellen van een verhaal of het luisteren naar een discussie over een onderwerp waarin je je nog nooit hebt verdiept, maar waarover je je wel een onderbouwde mening moet vormen.

De volgorde waarin de vaardigheden worden aangeboden, is enigszins arbitrair, dus voel je vrij ze in een andere volgorde tot je te nemen dan in dit boek wordt voorgesteld.

Spreken

Voor het verhogen van je spreekvaardigheid ga je aan de slag met de volgende onderwerpen: verhalen vertellen, beschrijvingen geven en een argumentatie ontwikkelen waarin belangrijke punten extra aandacht krijgen, goed gestructureerde presentaties geven en daarbij gezichtspunten ondersteunen met redenen en relevante voorbeelden.

Verhalen vertellen

Waarom verhalen vertellen? Dat is toch voor kinderen en voor vermaak? Jazeker, verhalen zijn voor kinderen en voor vermaak, maar verhalen zijn er ook om ingewikkelde onderwerpen begrijpelijk en grijpbaar te maken, om mensen mee te nemen in een gedachtegang of te overtuigen voor een idee.

Je ziet voor die laatste categorieën, dus verhalen die voorbijgaan aan louter vermaak, dat geregeld de term *storytelling* wordt gebruikt. Dat is niets meer dan een term die chic klinkt, want Engels, die uitdrukt dat een verhaal wordt verteld achter een bedrijf, instelling of product. Omdat het keuzedeel Nederlands 4F meer gericht is op de zakelijke kant van taalgebruik en minder op taal voor het plezier, zal vanaf nu voor de term *verhalen vertellen*, omwille van het onderscheid, de term *storytelling* worden gebruikt.

Opdracht 1 Tony's Chocolonely

Een mooi voorbeeld van wat storytelling inhoudt, is het verhaal achter de chocola van Tony's Chocolonely.

Bekijk de website. Lees niet alleen de tekst, maar bekijk ook de video. Zij vertellen het verhaal achter de chocoladereep. Beantwoord, nadat je het verhaal hebt gelezen en de video hebt bekeken, de volgende vragen. Bij de beantwoording van de vragen geef je goed onderbouwde argumenten.

- Sprak het verhaal je aan? Waarom wel of niet?
- Wat vond je de goede of minder goede elementen in het verhaal?
- Zou je alleen op basis van dit verhaal, dus niet gelet op de prijs, smaak of verpakking, nu eerder een reep van Tony's kopen dan van een ander merk? Waarom wel of niet?

Storytelling is emotie

Nu je erover hebt kunnen nadenken of het verhaal van Tony's je aansprak en je voor jezelf een idee hebt gevormd over wat je er wel of niet goed aan vond, is het tijd om te kijken hoe verhalen worden opgebouwd.

Alle verhalen die je ziet, leest of hoort, zoals een boek, film of als je een verhaal wordt verteld, hebben een paar elementen gemeen. Deze algemene elementen gebruik je om je verhaal structuur en vorm te geven. Dat is de technische kant van een verhaal, ofwel het hoe. Een andere kant is natuurlijk het wat. Wat is je boodschap en op welke manier verpak je dat? Dat is de creatieve kant van vertellen.

De technische kant en de creatieve kant komen op één belangrijk punt samen in de vraag: wat wil je bereiken met je verhaal?

We pakken nog eens het verhaal van Tony's erbij. Omdat het een bedrijf is dat chocola verkoopt, kun je zeggen dat ze met hun verhaal meer omzet willen bereiken. Hoe meer chocola je verkoopt, hoe beter het gaat met het bedrijf. Als je alles plat slaat is dat een overeenkomstige reden voor filmmakers, boekenschrijver, verhalenvertellers enzovoort.

Echter, Tony's is te midden van alles chocoladereuzen niet voor niets opgericht en dat willen ze kenbaar maken in de video over de ontstaansgeschiedenis van het chocolademerkt. Daar komt emotie om de hoek kijken, want het achterliggende motief is verontwaardiging en misschien wel boosheid omdat al die chocolademakers het maar laten gebeuren dat mensen onder erbarmelijke omstandigheden als een slaaf tewerk worden gesteld op cacaoplantages. Ze krijgen geen eerlijk loon, moeten hard en lang werken en zien niets terug van de winsten die de bedrijven erachter maken van de repen die jij en ik zo af en toe in ons winkelmandje gooien.

Een belangrijk onderdeel van elk verhaal is dus de emotie die je wilt opwekken. Soms houd je het bij één emotie, maar soms zijn er meer. Probeer je wel te beperken tot twee of hooguit drie, anders wordt het te overweldigend voor je publiek.

Hier volgt een lijstje met emoties waaraan je kunt denken bij het maken van een verhaal. Allereerst zijn er de zes basisemoties:

1. vreugde
2. verdriet
3. angst
4. woede
5. verbazing
6. afschuw.

Daaropvolgend zijn er afgeleiden die kunnen worden opgedeeld in wat over het algemeen als positieve emotie wordt beschouwd en wat over het algemeen als negatieve emotie wordt beschouwd.